

Kirsten Bøggilds prædiken juledag

Taler

Kirsten Bøggild
Sognepræst

Dato

25. december 1984

Sted

Sct. Lukas Kirke, Aarhus

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

Salmer

Velkommen igen, Guds engle små
Venner! sagde Guds engel blidt
Mit hjerte altid vanker
Hjerte, løft din glædes vinger
Julen har englelyd

GLÆDENS GENNEMBRUD

Juleevangeliet er en beretning om Jesu Kristi fødsel. Vi har hørt den i mange hundrede år, og derved er juleevangeliet også blevet et sindbillede. En fortælling eller et drama, som skaber stemninger og handlinger i vort eget indre, og som samtidig hjælper os med at tyde, hvad der går for sig i det menneskelige sind.

Fortællingen kan i al sin smukke enkelhed samles i ét billede, som det er blevet gjort af mange kunstnere i forskellige perioder: Maria med barnet og hyrderne omkring dem og englene, der synger i himlen. Eller den kan blive til et drama, et krybbespil med en handling, der bevæger sig fra situation til situation. Et sindbillede kan det være i begge tilfælde. Og derfor elsker vi det i dets enkle, mystiske ophøjethed. Juleevangeliet er en beretning om Jesu Kristi fødsel, og det er et billede af glædens fødsel eller gennembrud i menneskers sind.

Forrige jul kunne vi se Ingmar Bergmans store film “Fanny og Alexander” i fjernsynet. Endnu bedre da vi kunne se den i al dens betydningsfulde billed- og farvepragt i biografen. Da det skal til at være juleaften i “Farmors” store hus i Stockholm, går Farmor rundt i sine farvestrålende, julepyntede stuer. En af dem virker helt rød, dyb og glødende rød, som et hjertekammer, som kærlighed. Det er ikke tilfældigt, at Bergman “husker” den sådan, og heller ikke tilfældigt, at tilskueren ikke kan glemme den farve. – Farmor går omkring og skælder lidt ud:

Hvorfor er husjomfruen sur hvert år juleaften? Fordi det er Farmor selv, der er urimelig og sur. Det er hun nu i grunden ikke, men hun er i et sært humør, hvor det eneste forløsende er gråd. Så sætter hun sig alene med et glas vin, og det eneste hun har lyst til er at græde. Da hendes gamle ven og hemmelige elsker, Isak, kommer på julevisit, betror hun ham sin underlige trang, græder lidt og tørrer sine øjne. Det hjalp!

Og det er jo ikke den vidunderlige Farmor, der er sær, men det er juleaften, der gør os sådan, at vi måske får lyst til at græde. Bag ved alt liv ligger glæden, men vil den ikke rigtigt bryde igennem, sørger vi over, at den ikke vil komme. Det er næsten som kvinden, der sørger, fordi hun har veer og ikke kan udholde at vente på, at barnet skal blive født. Julesorgen er noget helt ejendommeligt. I denne tid ved vi med årelang erfaring, at glæde og liv er ét og det samme, og så er det så vemodigt at tænke på, hvor mange glæder der blev til fortid, og hvor meget, der står vores glæde i vejen nu. Når Farmor i Bergmans film græder juleaften, er det af sorg over sit liv og alle de glæder og muligheder, hun engang har haft, af sorg over, hvilken kær og dog smertelig ufuldkommen familie, hun nu har. Julesorgen er nok vemodet over, at længslen efter det fuldkomne altid må lade sig nøje med det, der er mindre end fuldkomment.

Farmor sidder i sin krog og nipper til sin vin. Men det bliver hun ikke ved med. Umiddelbart efter myldrer det ind med mennesker, børn og voksne i deres fineste klæder, og juleaften eksploderer i fest og sang og dans, i grov spøg og barnlige pudeslagsmål, hvor om ikke englens så i hvert fald fjerene flyver gennem luften. Den gamle kvinde får ikke lov at falde hen i triste tanker, men rives ud af dem ved synet af sin kære, larmende familie. Da bryder glæden igennem, og hun danser og synger og løber i kæde gennem stuerne, som var hun en ung, smuk pige. Sorgen var en indesluttethed i sig selv, som på en måde var hende fremmed, men som havde det med at overfalde hende netop juleaften. Nu fortoner sorgen sig, for hun kan ikke andet end overgive sig til alle sine "børns" vilde glæder. Og dermed bryder den glæde, som hun havde savnet og sørget over, pludselig igennem.

Det lille barn, der kom til verden i en stald i Betlehem, var ikke et barn af indesluttethed og selvmedlidenhed, men det var et barn af den guddommelige skaberglæde og medfølelse med det forvildede og fortvivlede menneske. Det kom til verden for at være sammen med andre om sorg og skam og for at vinde over deres bekymring. Det kom ikke blot til verden for sin egen skyld. På samme

måde bryder glæden ikke igennem i menneskets sorg over sit liv, men fødes først i mødet med det andet menneske. De glæder, der er blevet fortid, bliver ved med at være fortid og er således på en vis måde halvvejs tabt, men det er intet menneske jo alene om. Hvis vi åbner vore øjne og ikke sløver vores opmærksomhed, kan vi ikke andet end se, at nok ligger glæden bag ved alt, hvad der er til og som lever, men den verden, den kommer til, er samtidig en verden med depression og fattigdom i enhver forstand.

Velkommen fra din himmelsal

til denne verdens tåredal,

hvor man dig intet andet bød,

end stald og krybbe, kors og død!

Sådan digtede Brorson om julens glæde for 250 år siden. Og vi synger det endnu som den evige sandhed om menneskets forskræmte og fattige forhold til den himmelske glæde. Fattigdom kan være af psykisk og åndelig art eller social art eller begge dele, men barnet fødtes til at dele livet med dem begge. Det er i mødet med det andet menneske, det være sig fattigt på mad og klæder, det være sig fattigt på lykke, det er dog i mødet med dette andet menneske, at glæden bliver født.

Hertil siger en af figurerne i et gammelt julekvad af Charles Dickens: "Bah! Juleglæde! – Sludder og vrøvl, jul er ikke andet end sludder og vrøvl. Mennesket sidder i gæld til op over halsen og kan knap nok få sig et måltid mad til julefesten, og så siger det alligevel: "Glædelig jul" – Sludder og vrøvl!" Denne figur er låst helt inde i sig selv. Han har ingen anelse om, at den, der sidder i gæld til op over halsen eller ikke får noget at spise en juleaften, er hans bror. Men efter mange mærkelige drømme og syner står det omsider klart for selv denne mand, at den sultne, den fattige, den glade og venlige, ja, at ethvert menneske er hans bror, og dermed bryder han ud i en jublende henrykkelse og gavmildhed. Det er i mødet med det andet menneske, der, hvor et menneske bliver til en bror, hvor der opstår åbenhed og venskab midt i fælles fattigdom, der findes et rum, hvor hjertet bliver varmt og glæden trænger igennem. Det menneskelige sind kan være fattigt og ussel som krybben i stalden, og så kan det med ét blive til en kongelig himmelsal!

Men for at vende tilbage til Farmor i det store hus i Stockholm, så sker det, at juleaften ebber ud, hendes kære familie trækker sig tilbage i al sin ufuldkommenhed og på en temmelig "ureglementeret" måde, og Farmor sidder ene tilbage med sin gamle ven, Isak. Sammen kan de tale om et svundet liv, om kærlighed, utroskab og venskab, om glæden ved et teaterliv fuldt af store roller. De taler sig fulde af hjertevarme – og så er det pludselig blevet tidlig julemorgen i Sverige. Farmor må lidt skamfuld lade som om hun har sovet og skynde sig til morgenbordet. Så køres kanerne frem, og hele den store familie kører til kirke i den vintermørke morgen for at fejre, at nu er det endelig blevet rigtig jul. Det er smukt, og så fuldkomment, det er så lykkeligt!

Og i Betlehem, ude på marken hvor de fattige hyrder lå med deres dyr, lød der englesang fra oven. Det var den himmelsk lykkelige lovprisning af den glæde, som brød igennem julenat.

“Ære være Gud i de Højeste Himle!

Over Jorden Fred

over mennesker Guds behag.”

Disse engle er som manden i Dickens' julekvad, da han efter mange mærkelige drømme og syner omsider fik øjnene op for, at andre mennesker ikke behøver at være en plage, men at de tværtimod er en stadig kilde til glæde. Og de er som Farmor i Bergmans film som efter en lang juleaften og julenat med mange sindsbevægelser og trøsterig samtale, træt og lykkelig kører hen til kirken julemorgen. Lykkelig, fordi hun nu atter ved, at hun er rig. Rig på levet liv, ikke et fuldkomment liv, men et liv, der kom frelst igennem dets urolige bevægelser. Frelst, fordi det var fyldt med kærlighed af mange slags. Englesangen er som det sind, der omsider forener sig med sin Gud. Gud, som altid er det ganske nær og vil det noget bestemt, men som det vil flygte fra. Sangen er et udtryk for sindets harmoni med sig selv. Det var for en tid et uigennemtrængeligt mørke, nu er det blevet lys og gennemsigtighed. Den fred, som man kan føle midt i verdens mangelfuldhed, er kærligheden i hjertet. Her er det, at mennesket får et syn af Gud.

Juleevangeliet er vores årtusindgamle beretning om Jesu Kristi fødsel, og det er

et sindbillede. Et sindbillede har både med et menneskes indre og ydre verden at gøre. Vi har en ulykkelig trang til at gemme os for hinanden i hver sin krog af et menneskesind. Men når "noget" finder os i vore mørke kroge og vi kommer ud af os selv, kan vi se ind i hinanden som mennesker. Så er glæden brudt ind og brudt ud på samme tid. Det er Betle- hemsbarnets symbol og virkelighed.

Kilde

Kirsten Bøggild: "Lyset bag lyset", s. 19-24. Rhodos. 1990

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Første tekstrække, Juledag, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kirsten-boggilds-praediken-juledag>